

Gewoon ongewoon

Het Nederlandse duo Scheltens & Abbenes fotografeert alledaagse voorwerpen, van aanrechtbak tot sokken. Maar op zo'n manier dat het kunstobjecten worden. Hun beelden zijn internationaal bekend.

Door Geurt Franzen

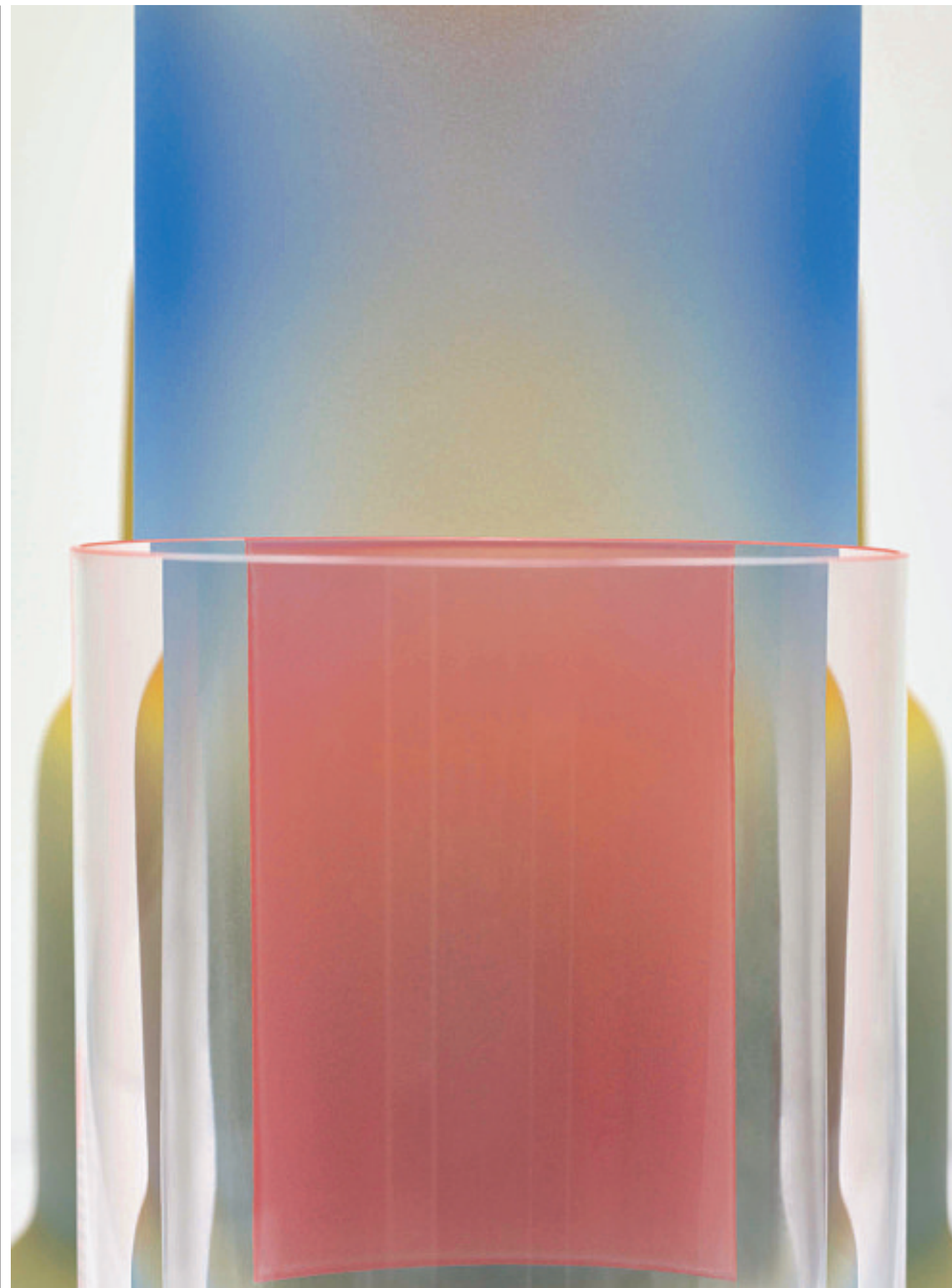
Stukjes zeep in een vitrine, verschillend van vorm en kleur. Is dat wat het is, een uitstalling van zeep? Of is het kunst? Het ligt er maar net aan hoe je naar zo'n foto kijkt, zeggen Liesbeth Abbenes (1970) en Maurice Scheltens (1972). Je moet gewoon goed kijken.

Dus kijken we nog eens. We zien twee diagonalen brutaal de compositie doorsnijden, de schaduw van elk stukje zeep een nieuwe vorm leggen over stukjes daaronder. Langzaam wordt de zeep minder zeep.

Hoe verleidt het duo ons tot goed kijken? Door in te zoomen op details of patronen. Zodat we gaan twijfelen. Zijn dat echt de rondingen van een aanrechtbak?

Al achttien jaar vormen ze, ook privé, een duo, dat als twee-eenheid door middel van de opdracht fotografie de kunst fotografie opzoekt. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, zij doorliep de Gerrit Rietveld Academie en de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. Inmiddels hebben ze geëxposeerd in Tokio, Parijs en Chicago, opdrachten uitgevoerd voor grote modehuizen als Paco

'Cos, collections, Soap Bars', 2012. Hoe langer je kijkt, hoe minder zeep de zeep wordt.

Rabanne en Valentino en fotoseries gemaakt voor tijdschriften Double Magazine en MacGuffin.

In het schemergebied tussen de opdracht fotografie en de kunstfotografie voelen ze zich thuis vanwege ogenschijnlijke tegenpolen: opdracht en vrijheid. Ogen-schijnlijk, want, zegt Abbenes: 'De opdracht lijkt een kader, maar voor ons is het de deur naar vrijheid. Dat kader, daar gaan we lekker tegen-aan duwen.'

Scheltens: 'Kijken hoe ver je kunt komen. De opdracht is een duw in de rug: ga hier linksaf ...'

Abbenes, lachend: 'Dan gáán we linksaf, maar meteen daarna naar rechts ...'

De prullenbak in

In de opdracht ligt de drive. Zonder opdrachtgevers werkt het niet. Scheltens: 'Als ze maar niet met een schets komen aanzetten.'

Abbenes: 'Die gaat meteen de prullenbak in.'

Ze werken met grote firma's die accepteren dat ze geen gewone productfoto's maken, maar foto's die een trainingspak alleen maar als uitgangspunt nemen, zodat het resultaat een pracht van een foto is waarop dat trainingspak ... nou ja, nog wel te herkennen is, maar met moeite. Doordat je goed moet kijken.

Het duurt even voordat je die status hebt. Scheltens: 'We werden interessant toen ons werk op tentoonstellingen verscheen. Daar ontstond onze autonomie. Natuurlijk ging dat aarzelend.'

Nu kunnen ze nee zeggen, zelfs tegen lucratieve opdrachtgevers. Of kunnen ze, aan het eind van de middag, als de ploeg uit Parijs denkt tot ver in de avond door te zullen gaan, die met zachte hand de Amsterdamse studio uit werken.

Geheel links:
'Pin-Up
Magazine,
Doillies 1',
2018.

Daarnaast:
'Scholten &
Baijings, Hay,
Art Institute
Chicago', 2014.

‘Wij gaan met de kids naar hockey, jongens. Doe, morgen weer een dag.’

Nee zeggen, niet uit arrogantie of vanwege een sterrenstatus. Scheltens: ‘Nee kunnen zeggen is de ultieme vrijheid voor een kunstenaar. De enige manier om je eigen stijl te ontdekken.’

Belangrijker dan techniek

Belangrijker nog dan de opdracht is het ding dat op een dag in hun studio staat. Of het nu een parfumdoozje is of een aanrechtbak, het object is vanaf dan een bouwsteen voor de compositie. Het herkenbare wordt eruit gehaald, door in te zoomen, door op een bepaalde manier te belichten of door de lens te richten op de reflectie van het object. Zoals een chirurg in een lichaam kijkt, zo gaan ze te werk. Op zoek naar de essentie van het materiaal, naar structuren, patronen.

Mooi voorbeeld, vinden ze zelf, is de opdracht voor oogschaduw: ‘We hebben de oogschaduw gelaten voor wat die was en zijn diep in het doosje gedoken. Ingezoomd tot op de schroefjes van het scharnietje. Tot onze verbazing ging de opdrachtgever helemaal met ons mee.’

Niet elk object geeft zich zomaar bloot. Abbenes: ‘De tegels ...’

Scheltens: ‘Komt een firma met wandtegels aanzetten. Wat moet je dáár nu mee ...’

Maar toch. De studio wordt leeggeruimd, een tegel op zijn kant geplaatst, een lamp erop, nog eens draaien ... Klik, zegt de camera, en andere tegel ertegenaan, opnieuw klik ...

Fotograferen is, hoezeer ook gemeengoed geworden, een kwestie van vaardigheden. Maar verwacht achter de werkwijze van Scheltens & Abbenes geen bijzon-

dere techniek. ‘Het is zoals het is’, zegt Scheltens. ‘We gebruiken een goede camera, zetten hier en daar een lampje neer en dat is het dan. Kijken, rondlopen, schuiven met dingetjes en opnieuw door de lens kijken. Meer is het niet. Veel belangrijker dan techniek, is weten wat je wilt.’

Abbenes: ‘Wat wij doen, vragen we ook van degenen die onze foto’s zien: goed kijken. En vooral: durf zelf eens wat te vinden.’

Dat een opdracht een maand duurt, is heel normaal. Abbenes: ‘We fotograferen heel veel, maar het meeste gooien we direct weg. Het zijn schetsen. We kiezen ook niet uit een berg snapshots de beste. De beste biedt zich vanzelf aan, de enige die niet is weggegooid.’

Met zijn tweeën in de studio, heel ‘zen’, daar gebeurt het. Vaak is het verleidelijk eerst wat ideeën door te nemen. Maar bijna altijd staat een van de twee op: ‘Kom, we gaan de studio in.’

Want het verhaal zit in het object. Het hoeft zich alleen nog maar prijs te geven. Dat kan alleen door er heel goed naar te kijken. □

&

EXPOSITIE

Scheltens & Abbenes, t/m 5 juni, Foam, Amsterdam, foam.org.

Geheel rechts: ‘Cos, collections, Light bulbs’, 2012.

In het kader: ‘Fantastic Man Irony’, 2012.

